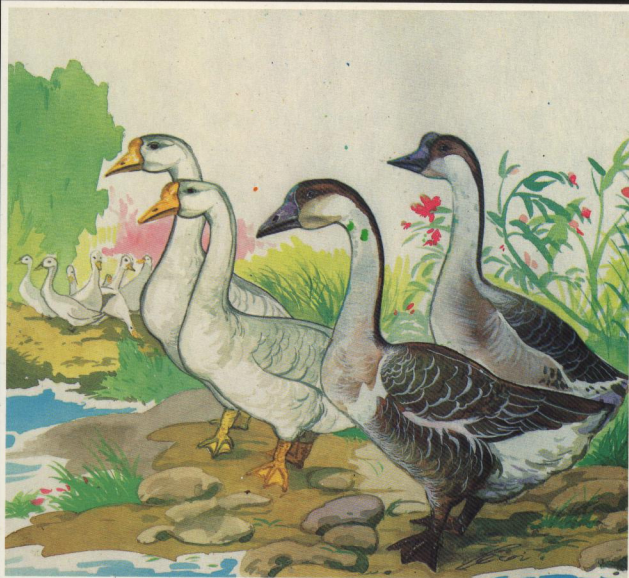

หนังสืออ่านประกอบอ้างอิงสำหรับเด็กชั้นประถมศึกษา

เรื่อง

ห่าน

019943

เรื่อง ศิระ ทรายทอง
ภาพ ประสิทธิ์ อึ้ง

พากระล่ำ

พากวางแอ๋ฟ

ห่าน

เป็ด

บนพื้นผิวโลกที่เราอาศัยอยู่ทุกวันนี้ เป็นที่อยู่อาศัยของสิ่ง ๒ สิ่ง คือ

๑. สิ่งที่มีชีวิตได้แก่ คน สัตว์ และพืช

๒. สิ่งที่ไม่มีชีวิต ได้แก่ แร่ธาตุ น้ำ บ้านเรือน

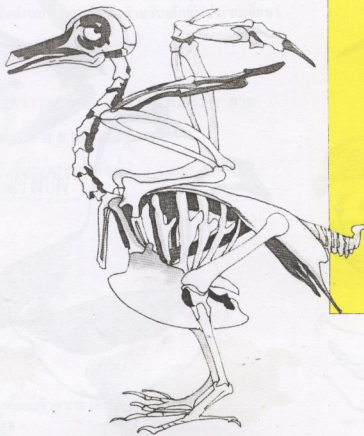
สัตว์ที่อาศัยอยู่บนโลก มีประมาณล้านชนิด สัตว์แบ่งออกเป็น ๒ พวกใหญ่ ๆ คือ

๑. สัตว์ที่มีกระดูกสันหลัง จะมีเลือดสีแดง

๒. สัตว์ที่ไม่มีกระดูกสันหลัง เลือดจะสีไม่แดง จะเลือดใส คล้ายวุ้นใส ๆ
นกเป็นสัตว์ปีก เลือดสีแดง เลือดอุ่น เป็นสัตว์ที่มีกระดูกสันหลัง
นกบนโลกเรามีจำนวนมากกว่า ๘,๐๐๐ ชนิด

สัตว์ปีกบางชนิด บินได้ เช่น นกชนิดต่าง ๆ

สัตว์ปีกบางชนิด บินไม่ได้ เช่นนกกระจอกเทศ นกเพนกวิน นกกีวี นกอีมู หรือบินได้แต่บินไม่เก่ง เช่น เป็ด ไก่ ห่าน เป็นต้น

เราเคยเห็นห่านที่เลี้ยงอยู่ตามบ้านแถวชานเมืองและชนบท ห่านเป็นสัตว์เลี้ยงที่ช่วยเฝ้าบ้านแทนสุนัขได้

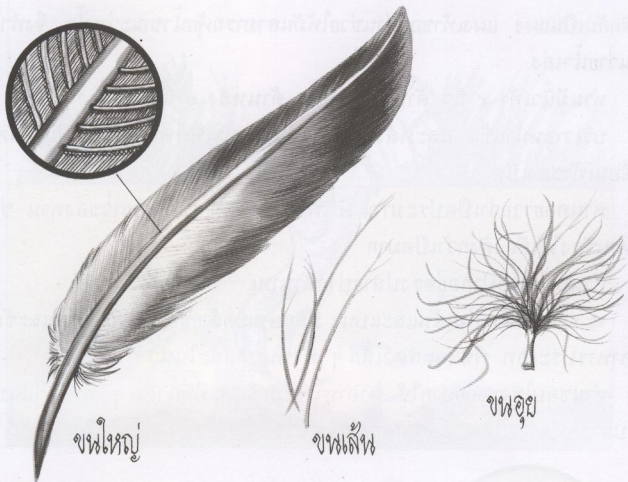
ห่านเป็นสัตว์ปีก ประเภทนก บินได้ไม่เก่ง แต่ว่ายน้ำเก่งเหมือนเป็ด อาศัยอยู่ได้ทั้งบนบกและในน้ำ

ห่านเป็นสัตว์ที่มีกระดูกสันหลัง กระดูกอยู่กลางหลัง ในลำตัวมีช่องว่าง มีเส้นประสาทอยู่บนสันหลัง

นกบินได้เก่ง เพราะนกมีตัวเล็ก กระดูกนกเป็นโพรง ทำให้ลำตัวมีน้ำหนักเบา รูปร่างเพรียวลม มีขนปกคลุมอยู่ทั่วตัว ทำให้เคลื่อนที่ได้เร็ว

ห่านบินได้ไม่เก่ง เพราะห่านมีลำตัวโตมาก ทำให้มีน้ำหนักมาก เวลาบินก็บินได้สูงกว่าพื้น หรือผิวน้ำได้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น

ห่านมีขนปกคลุมอยู่ทั่วลำตัวเหมือนนก ขนมีหน้าที่ทำให้ลำตัวอบอุ่นและแห้งอยู่ตลอดเวลา เหมือนคนสวมเสื้อผ้า นอกจากนั้น ขน ยังให้ความยืดหยุ่น ป้องกันการกระทบกระเทือนถึงลำตัว และการขีดข่วนอีกด้วย

ขนห่าน แบ่งออกได้เป็น ๓ ชนิด ดังนี้คือ

๑. **ขนอวบ** ได้แก่ขนเล็ก ๆ ที่อยู่ติดลำตัว มีลักษณะเป็นปุยฟู ละเอียดอ่อนนุ่มคล้ายสำลี

๒. **ขนเส้น** ได้แก่ขนที่ขึ้นเป็นเส้นเล็ก ๆ บริเวณใต้คาง ข้างปาก เหนือปาก และแทรกอยู่ทั่วไปตามลำตัว

๓. **ขนบิน** ได้แก่ขนใหญ่ที่ขึ้นบริเวณปีกและหาง และขนใหญ่ที่ขึ้นคลุมอยู่ทั่วลำตัว แต่ละเส้นมีน้ำหนักเบา แต่แข็งแรงมาก มีก้านขนเป็นแกนกลาง ขนบินบางครั้งเรียกว่า ขนคลุมตัว ก็ได้

ขนห่าน มีลักษณะเป็นมันแวว ไม่เปียกน้ำ ถึงแม้ว่าจะลงวายน้าในบ่อหรือสระ ดังนั้น ขนทำหน้าที่คล้ายร่มหรือเสื้อกันฝน เวลาห่านยืนตากฝน ลำตัวจะไม่เปียกน้ำ เพราะมีขนเป็นเสื้อกันฝน

ห่านว่ายน้ำได้เก่ง เพราะเท้าของห่านมีพังผืดยึดเชื่อมระหว่างนิ้ว ด้านหน้าให้ติดกันเป็นแผง แผงเท้าของห่านช่วยให้มันสามารถพยุ่น้ำขณะว่ายน้ำ จึงทำให้ห่านว่ายน้ำเก่ง

ห่านมีนิ้วเท้า ๔ นิ้ว ด้านหน้า ๓ นิ้ว ด้านหลัง ๑ นิ้ว

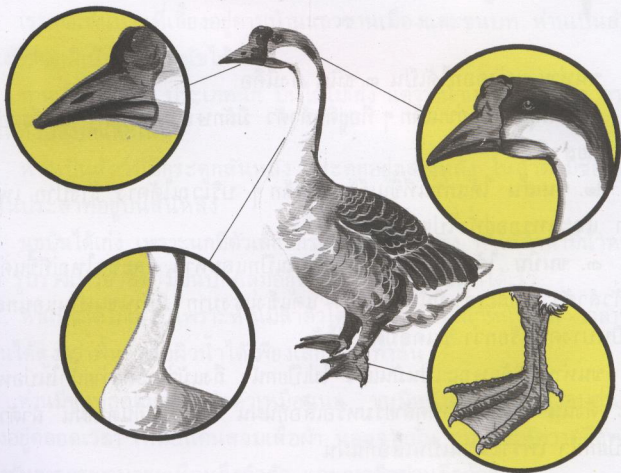
บริเวณหน้าแข้ง และหลังนิ้วเท้า มีลักษณะเป็นหนังแข็ง เป็นเกล็ด ๆ เหมือนเท้าของเป็ด

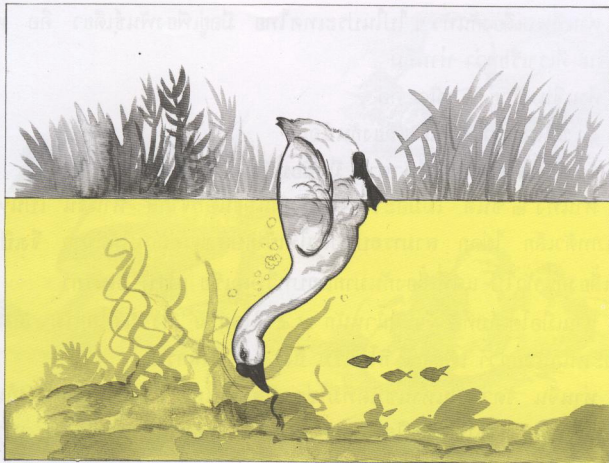
ห่านคอยาวกว่าเป็ดประมาณ ๒ เท่า และใหญ่กว่า คอยาวของห่าน ช่วยให้ห่านร้องได้เสียงดังกว่าเป็ดมาก

ห่านมีจะงอยปากอยู่ตรงปลายปากด้านบน

จะงอยปากของห่านสั้นและแบน มีลักษณะคล้ายช้อน เพื่อไว้ใช้และช้อนหาอาหารประเภท พืชและสัตว์เล็ก ๆ ทั้งบนบกและในน้ำ

ห่านชอบใช้จะงอยปากใช้ หาอาหารตามบริเวณที่มีน้ำตื้น ๆ หรือน้ำแฉะ ๆ บนบก

ห่าน เป็นสัตว์ปีกที่เลี้ยงง่าย คนเลี้ยงจะใช้วิธีเลี้ยงปล่อยบริเวณที่มีน้ำลึกไม่มาก ห่านจะหาอาหารด้วยวิธีการดำน้ำหรือมุดน้ำเหมือนเป็ด แต่ห่านจะหาอาหารได้ดีกว่าเป็ด เพราะห่านส่วนลำคอที่ยาวกว่าเป็ดมุดลงไปใต้น้ำใช้หาอาหารจำพวก สาหร่าย พืชน้ำเล็กๆ และสัตว์พวก หอย ปู ปลา หรือสัตว์น้ำตัวเล็กๆ ชนิดอื่น

ห่านจะหาอาหารกินในน้ำได้ดีกว่าบนบก เพราะมันมีช่วงขาสั้น ทำให้เดินอืดอืดได้ช้า ไม่สะดวกในการหาอาหารบนบก

อาหารบนบกของห่าน จะเป็นอาหารประเภทที่มีคุณภาพต่ำ เช่น หญ้า และวัชพืชอื่น ๆ อีกหลายชนิด นอกจากนั้นก็มี รำข้าว ข้าวเปลือก

ห่าน มีความต้านทานโรคชนิดต่าง ๆ ได้สูง จึงเลี้ยงได้ง่าย และเลี้ยงกันทั่วไปทุกภาคของประเทศไทย

เนื้อห่าน มีราคาแพง และอร่อยกว่าเนื้อเป็ด

ห่านที่พบเลี้ยงกันทั่ว ๆ ไปในประเทศไทย มีอยู่เพียงพันธุ์เดียว คือ ห่านพันธุ์จีน ที่เราเรียกว่า ห่านจีน

ห่านจีน มีอยู่ ๒ ชนิด คือ

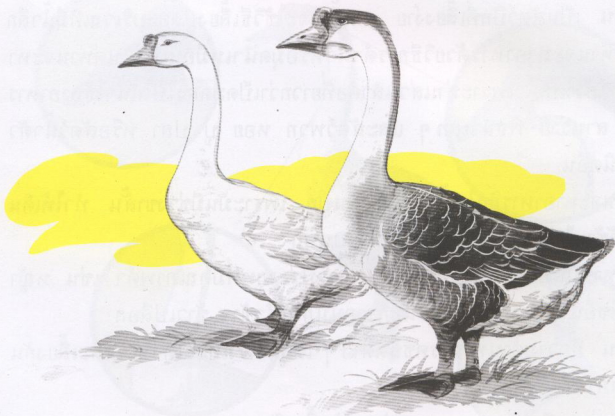
๑. ชนิดสีขาว มีผู้นิยมเลี้ยงกันน้อย

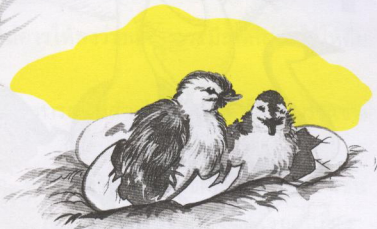
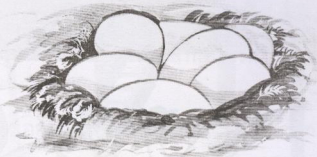
๒. ชนิดสีเทา หรือสีน้ำตาล มีผู้นิยมเลี้ยงมากกว่าห่านสีขาว

ห่านทั้ง ๒ ชนิด ไม่มีอะไรแตกต่างกันเลยนอกจากสี ห่านจีน เป็นห่านประเภทตัวเล็ก ไข่ดก สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ดีมาก จึงเป็นที่นิยมเลี้ยงกันทั่วไป แต่ที่เลี้ยงกันมากแถบทวีปเอเชีย ยุโรป อเมริกา

ห่านเมื่อโตเต็มที่ตัวผู้จะมีน้ำหนัก ๔.๕ กิโลกรัม ถึง ๕ กิโลกรัม ส่วนตัวเมียจะหนักน้อยกว่า เพียง ๔ กิโลกรัม ถึง ๔.๕ กิโลกรัม

ห่านจีน จัดว่าเป็นห่านชนิดที่มีไข่ดกที่สุดในโลก แต่เท่าที่พบเลี้ยงกันในประเทศไทย จะได้ไข่เฉลี่ยปีละ ๒๘-๓๕ ฟอง ต่อห่านตัวเมีย ๑ ตัว เท่านั้น

การเลี้ยงห่านในประเทศไทย แบ่งได้เป็น ๔ ประเภท คือ

๑. เลี้ยงเพื่อต้องการผลิตไข่ไว้ทำพันธุ์

๒. พวกฟักไข่พันธุ์เพื่อขายลูกห่าน

๓. เลี้ยงลูกห่านให้เป็นห่านรุ่นเพื่อขาย

๔. เลี้ยงห่านรุ่นให้เป็นห่านเนื้อเพื่อขาย

ห่านตัวเมียแต่ละตัวจะให้ไข่เป็นชุด ปีละประมาณ ๔-๖ ชุด เนสียจะได้ไข่ชุดละ ๗-๑๐ ฟอง ไข่แต่ละชุดห่านจะใช้เวลาไข่ประมาณ ๑๒-๑๕ วัน แล้วจะเว้นช่วงระยะไข่แต่ละชุดประมาณ ๓๐-๕๐ วัน

ห่านจะไข่มากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับพันธุ์และความสมบูรณ์ของตัวห่านเอง การฟักไข่ห่านไม่นิยมให้แม่ห่านฟัก เพราะเสียเวลาในการฟัก และการให้ไข่ชุดต่อไป จึงนิยมให้แม่ห่านฟักเพียง ๑๐ วัน แล้วนำไข่ไปฟักต่อในโรงฟักไข่อีก ๒๐ วัน

รวมเวลาฟักไข่ ๓๐ วัน ลูกห่านจึงจะออกเป็นตัว การฟักไข่ห่านในโรงฟัก นิยมฟักไข่แบบหลุมมากกว่าใช้ตู้ฟักไข่ เพราะได้ผลดีกว่า

การเลี้ยงห่านทั่วไปในประเทศไทย นอกจากจะเลี้ยงเพื่ออาชีพแบบเลี้ยง
เปิด เลี้ยงไก่แล้ว ยังเลี้ยงไว้หลังบ้านตามชนบททั่วไปอีกด้วย

การเลี้ยงห่านไว้หลังบ้าน คนเลี้ยงไม่ได้หวังเลี้ยงไว้เพื่ออาชีพ แต่หวังเพื่อ
ไว้กินเศษอาหาร และพวกกวักพืชชนิดต่าง ๆ ที่ขึ้นกรงรังในบริเวณบ้าน

การเลี้ยงห่านไว้หลังบ้าน ไม่ต้องลงทุนมากมาย เพียงแต่ซื้อลูกห่านมาเพียง
๕-๖ ตัว ก็เพียงพอ

ลูกห่านที่มีอายุเกิน ๒ สัปดาห์ไปแล้ว ปล่อยให้หากินเองได้ในบริเวณบ้าน
ห่านจะโตเร็วมากถ้าได้กินใบปอ ใบกระถิน หรือใบมันสำปะหลังแห้ง
เพราะมีโปรตีนสูง

ระยะเวลาประมาณ ๔-๕ เดือน ห่านหลังบ้านจะโตเต็มที่ ขายได้ตัวละ
๑๐๐-๒๐๐ บาท แล้วแต่ความสมบูรณ์และน้ำหนักของห่าน

การเลี้ยงห่านเพื่ออาชีพ ส่วนใหญ่มักจะเลี้ยงกันเป็นฝูงใหญ่ ๆ ไม่ต่ำกว่า ๑๐๐ ตัว และต้องใช้บริเวณกว้างขวางพอ

ลูกห่านอายุไม่เกิน ๒ สัปดาห์ ต้องให้ความอบอุ่นในเวลากลางวัน และกลางคืน ด้วยการใช้ไฟกก

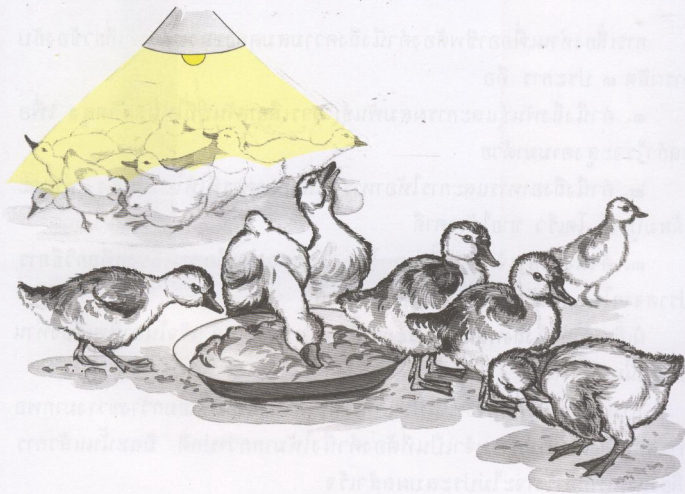
ลูกห่านที่ได้รับความอบอุ่นเพียงพอ จะออกวิ่งเล่น หาอาหาร หรือวิ่งออกห่างจากไฟกกได้เอง

ลูกห่านอายุไม่ถึง ๔ สัปดาห์ ไม่ควรให้ลงว่ายน้ำ ควรมีกรดใส่น้ำไว้ให้ดื่มเพียงอย่างเดียว

การเลี้ยงห่านเพื่ออาชีพ นิยมใช้อาหารผสมสำเร็จที่มีขายทั่วไปตามร้านขายอาหารสัตว์

นอกจากอาหารผสมสำเร็จแล้ว ควรให้ห่านได้กินพืชผักต่าง ๆ ด้วย เช่น เศษผัก ผักตบ หนุ่ยขุ่น กระถิน หรือผักชนิดอื่น ๆ ที่ทำได้ในบริเวณที่เลี้ยง

ศัตรูของลูกห่านได้แก่ตะขาบ แมว สุนัข หนูพุก ห่านจะระวังตัว หรือป้องกันภัยตัวเองไม่ได้ดี เนื่องจากห่านอ้วนกว่าเปิดและไก่

การเลี้ยงห่านเพื่ออาชีพต้องคำนึงถึงความสะดวกของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ
การผลิต ๓ ประการ คือ

๑. คำนึงถึงพันธุ์และการผสมพันธุ์ ควรเลือกพันธุ์ที่ให้ผลผลิตสูง เพื่อ
ผลกำไรจะสูงตามมาด้วย

๒. คำนึงถึงอาหารและการให้อาหาร เลือกอาหารที่ให้โปรตีนสูง ห่านจะ
ได้สมบูรณ์ โตเร็ว ขายได้ราคาดี

๓. คำนึงถึงการจัดการเลี้ยงดู โรค และตลาด คือการเลี้ยงดูที่ถูกต้องวิธีการ
ปราศจากโรค และความต้องการของตลาดสูง

ผู้เลี้ยงถ้าคำนึงถึงหลัก ๓ ประการนี้ จะประสบผลสำเร็จในอาชีพเลี้ยงห่าน
อย่างแน่นอน

การเลี้ยงห่านเพื่ออาชีพในประเทศไทย ยังไม่เป็นที่นิยมกว้างขวางมากพอ
การตลาดจึงเข้ามามีความจำเป็นที่ต้องคำนึงให้มากกว่าปกติ มิฉะนั้นแล้วการ
เลี้ยงห่านเพื่ออาชีพจะไม่ประสบผลสำเร็จ